

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків» від 23 квітня 2003 р. № 590 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/590-2003>

7. **Ключевський В.** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.genialnee.net/authors/Vasiliy_Osipovich_Klyuchevsky

8. **Deming, W. Edwards** Out of the Crisis. – MIT Center for Advanced Engineering Study, 1986. – ISBN 0-911379-01-0.

9. **Shewhart, Walter Andrew.** Statistical Method from the Viewpoint of Quality Control. – New York: Dover, 1939. – ISBN 0-486-65232-7.

REFERENCES

Deming, W. Edwards. *Out of the Crisis*: MIT Center for Advanced Engineering Study, 1986.

[Legal Act of Ukraine] (1996). <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85%2F96-%E2%F0>.

[Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

[Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/590-2003>.

“Sudova praktyka rozhljadu tsyvilnykh sprav, shcho vynykaiut z dohovori strakhuvannia” [Litigation civil proceedings arising from insurance contracts]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy. Analiz sudovoi praktyky.*, no. 8(132) (2011): 12-28.

Shewhart, W. Andrew. *Statistical Method from the Viewpoint of Quality Control*. New York: Dover, 1939.

“Tsykl” [Cycle]. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Цикл>.

“Vasyl Kliuchevskiy” [Basil Klyuchevskii]. http://www.genialnee.net/authors/Vasiliy_Osipovich_Klyuchevsky

УДК 338.432

ОЦІНКА ДОСТАТНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ЯНЧЕНКО З. Б.

УДК 338.432

Янченко З. Б. Оцінка достатності інноваційного потенціалу аграрних підприємств

Стаття аналізує важливість здійснення оцінки інноваційного потенціалу підприємств як допоміжного інструменту для визначення та аналізу інноваційних потужностей і розглядає оцінку достатності інноваційного потенціалу підприємств як її частковий випадок. Автор пропонує ориєнтовну методологію здійснення оцінки достатності інноваційного потенціалу підприємств, адаптовану для аграрної сфери та засновану на концепції сталого розвитку, в основі якої лежить забезпечення високої ефективності аграрного виробництва, сприяння зростанню добробуту місцевих сільських громад і безпеки довкілля. Згадана методологія характеризує основні напрямки діяльності аграрних підприємств і заснована на оцінці рівня основних структурних складових їх інноваційного потенціалу, а саме: маркетингової, інформаційно-комунікаційної, виробничо-технологічної, кадрової, науково-технічної, організаційно-управлінської, фінансово-економічної та соціально-екологічної.

Ключові слова: інноваційний потенціал, структура, аграрна сфера, оцінка достатності інноваційного потенціалу, показники, сталий розвиток.

Табл.: 2. **Формул.:** 13. **Бібл.:** 8.

Янченко Зінаїда Борисівна – кандидат економічних наук, начальник департаменту економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва, Житомирська обласна державна адміністрація (м-н ім. С. П. Королева, 1, Житомир, 10014, Україна)

E-mail: saviri@meta.ua

УДК 338.432

UDC 338.432

Янченко З. Б. Оценка достатности инновационного потенциала аграрных предприятий

Статья анализирует значение проведения оценки инновационного потенциала предприятий как вспомогательного инструмента для определения и анализа инновационных мощностей и рассматривает оценку достатности инновационного потенциала предприятий как ее частный случай. Автор предлагает ориентировочную методологию проведения оценки достатности инновационного потенциала предприятий, адаптированную для аграрной сферы и основанную на концепции устойчивого развития, в основе которой лежит обеспечение высокой эффективности аграрного производства, повышения благосостояния местных сельских общин и безопасности окружающей среды. Вышеупомянутая методология характеризует основные направления деятельности аграрных предприятий и основана на оценке уровня основных структурных составляющих их инновационного потенциала, а именно: маркетинговой, информационно-коммуникационной, производственно-технологической, кадровой, научно-технической, организационно-управленческой, финансово-экономической и социально-экологической.

Ключевые слова: инновационный потенциал, структура, аграрная сфера, оценка достатности инновационного потенциала, показатели, устойчивое развитие.

Табл.: 2. **Формул.:** 13. **Библ.:** 8.

Янченко Зинаида Борисовна – кандидат экономических наук, начальник департамента экономического развития, торговли и международного сотрудничества, Житомирская областная государственная администрация (м-н им. С. П. Королева, 1, Житомир, 10014, Украина)

E-mail: saviri@meta.ua

Yanchenko Z. B. Assessment of Sufficiency of Innovation Potential of Agrarian Companies

The article analyses importance of assessment of innovation potential of a company as an auxiliary tool for identification and analysis of innovation capacities and considers assessment of sufficiency of innovation potential of companies as its particular case. The author offers an orientation methodology of assessment of sufficiency of innovation potential of companies adapted for the agrarian sphere and based on the concept of stable development, in the basis of which is provision of high effectiveness of agrarian production, improvement of well-being of local rural districts and environmental safety. The above mentioned methodology characterises main directions of activity of agrarian companies and is based on assessment of the level of main structural components of their innovation potential, namely: marketing, information and communication, production and technological, personnel, scientific and technical, organisational and managerial, financial and economic, and socio-ecological.

Key words: innovation potential, structure, agrarian sphere, assessment of sufficiency of innovation potential, indicators, stable development

Tabl.: 2. **Formulae:** 13. **Bibl.:** 8.

Yanchenko Zinaida B. – Candidate of Sciences (Economics), Head of the Department, Department of Economic Development, Trade and International Collaboration, Zhytomyr Regional State Administration (m-n im. S. P. Korolyova, 1, Zhytomyr, 10014, Ukraine)

E mail: saviri@meta.ua

Успішність діяльності аграрних підприємств в умовах ринкової економіки визначається їх здатністю до інноваційного розвитку, спроможністю інноваційно перетворювати наявні ресурси, постійним впровадженням нововведень підвищувати сприятливість внутрішнього середовища та відповідати на виклики та загрози зовнішнього середовища. Формування і вибір стратегічних напрямків інноваційної діяльності базуються на результатах всебічної оцінки зовнішніх факторів та аналізі внутрішніх інноваційних можливостей підприємства, оскільки саме вони характеризують ефективність використання його інноваційного потенціалу. При цьому інноваційні можливості підприємств істотно відрізняються залежно від їх спеціалізації та стратегічної спрямованості. У зв'язку з цим оцінка інноваційного потенціалу підприємств виступає об'єктивно необхідним елементом процесу сучасного управління. Результати оцінки елементів інноваційного потенціалу повинні бути покладені в основу розробки комплексу заходів, спрямованих на підвищення інноваційної активності, зокрема виступати визначальним чинником при виборі стратегії інноваційного розвитку, що дозволяє максимально ефективно реалізувати інноваційний та загальний потенціали розвитку підприємств. Основний інтерес при формуванні інноваційної політики підприємства, спрямованої на інтенсифікацію його економічного розвитку, представляє оцінка достатності інноваційного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми змісту інноваційного потенціалу як категорії економічної науки, його складових частин і методів їх кількісної та якісної оцінки, концептуальних підходів, спрямованих на визначення рівня використання інноваційного потенціалу підприємств та можливості його нарощування за рахунок інтенсифікації використання ресурсного потенціалу, розробки моделей, що вимірюють не тільки складові елементи інноваційного потенціалу, але й оцінюють характер та силу існуючих між ними взаємозв'язків, добору системи показників, що використовуються в процесі діагностики, розглядала значна кількість вітчизняних та іноземних науковців. Зокрема, значний внесок у висвітлення цих питань зробили публікації таких відомих теоретиків та практиків, як Журавльов Ю. В. [1, с. 148 – 151], Ільчова Є. С. [2, с. 200 – 202], Квятковська Л. А. [3], Коршунова Є. Д. [2, с. 200 – 202], Куксова І. В. [1, с. 148 – 151], Маслак О. І. [3], Серебренников Г. Г. [4, с. 104 – 107], Сидич О. В. [5], Смерічевська С. В. [5], Шипуліна Ю.С. [6, с. 58 – 63].

Водночас, незважаючи на значну кількість праць стосовно оцінки інноваційного потенціалу підприємств, слід зауважити, що питання розробки ефективної методики оцінки інноваційного потенціалу підприємств і досі не можна вважати повністю вирішеним: різноманітність уявлень про структуру інноваційного потенціалу робить неможливою стандартизацію переліку компонентів, які слід оцінювати. Відсутні надійні алгоритми для виміру окремих компонентів та оцінки взаємозв'язків між ними, що призводить до використання суб'єктивних і менш надійних методів, заснованих на експертних оцін-

ках. Також практично не розглядається питання про особливості оцінки інноваційного потенціалу підприємств, що здійснюють аграрне виробництво та керуються у своїй діяльності концепцією сталого розвитку.

Метою статті є дослідження методики оцінки достатності інноваційного потенціалу аграрних підприємств, заснованої на аналізі структурних компонентів інноваційного потенціалу аграрних підприємств, а саме: маркетингової, інформаційно-комунікаційної, виробничо-технологічної, кадрової, науково-технічної, організаційно-управлінської, фінансово-економічної та соціально-екологічної складових, що дозволяє врахувати особливості діяльності аграрних виробників, спрямованої на досягнення триєдиного ефекту, а саме – високої економічної ефективності виробництва, добробуту місцевої громади та підтримки безпеки довкілля.

В основу запропонованої методики оцінки достатності інноваційного потенціалу аграрних підприємств покладено концепцію про оцінку достатності інноваційного потенціалу підприємств, розроблену Прокopenко О. В. та Школою В. Ю. [7].

Процедуру оцінки достатності інноваційного потенціалу аграрних підприємств розпочинають з аналізу ринкової складової, яка відображає ступінь відповідності внутрішніх можливостей розвитку аграрного підприємства зовнішнім умовам, що створені ринковим середовищем. Фактори ринкового середовища та фактори, що визначають внутрішні можливості підприємства, як у методиці SWOT-аналізу, поділяють на дві групи. Для зовнішнього середовища – можливості розвитку та загрози розвитку, для підприємства – сильні та слабкі сторони діяльності. Вплив кожного із факторів на можливості розвитку інноваційного потенціалу оцінюється за допомогою коефіцієнтів впевненості, які вимірюються за шкалою від -1 до $+1$. Кожний із факторів розглядається як свідчення «за» чи «проти» можливості розвитку інноваційного потенціалу підприємства. При цьому можливості, що надаються ринком, і сильні сторони аграрного підприємства оцінюються за шкалою від 0 до $+1$, а загрози та слабкі сторони – від 0 до -1 . Значення коефіцієнта впевненості відображає ступінь впевненості в тому, що вплив фактору збільшує (+) або зменшує (–) можливості розвитку на основі інновацій. Значення коефіцієнтів упевненості факторів визначається експертним методом. Отримані оцінки комбінують за правилом:

$$K_0 = K_1 + K_2 \times (1 - K_1), \text{ якщо } K_1 > 0 \text{ і } K_2 > 0; \quad (1)$$

$$K_0 = -(|K_1| + |K_2| \times (1 - |K_1|)), \text{ якщо } K_1 < 0 \text{ і } K_2 < 0; \quad (2)$$

$$K_0 = \frac{K_1 + K_2}{1 - \min(|K_1|, |K_2|)}, \text{ якщо } K_1 \text{ і } K_2 \text{ мають різні знаки.} \quad (3)$$

Залежно від отриманої інтегральної оцінки усього комплексу факторів робиться висновок про достатність чи недостатність ринкової складової інноваційного потенціалу підприємства.

Наступна стадія оцінки полягає в оцінюванні інтелектуальної складової. Вона дозволяє визначити можливості генерування та сприйняття ідей та задумів новацій, доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних та управлінських рішень. Рівень інтелектуальної складової інноваційного потенціалу вимірюють за допомогою показників плінності працівників вищої кваліфікації, питомої ваги технічних і наукових працівників, показника дослідницької (раціоналізаторської) активності, показника освітнього рівня. Значення отриманих показників зводять у інтегральний коефіцієнт, використовуючи математичний метод відстаней:

$$P_{инт.} = \sum_{i=1}^n (1 - \delta_i) \cdot B_i, \quad (4)$$

де n – кількість показників;
 B_i – вага і показника;
 δ_i – відносна оцінка і показника.

Значення коефіцієнта δ_i розраховують за допомогою алгоритму графоаналітичного методу оцінки потенціалу підприємства «Квадрат потенціалів». Вихідні дані по підприємству відображаються у вигляді матриці (a_{ij}) , у якій в рядках записані номери показників ($i = 1, 2, 3, \dots, n$), а в стовпчиках – назви підприємств або років, які порівнюються ($j = 1, 2, 3, \dots, m$). По кожному показнику відображається найкраще значення з-поміж аналізованих підприємств галузі або аналізованих років. З показником кращого підприємства (року) порівнюються показники інших підприємств (років) шляхом розрахунку відносних оцінок (δ_{ji}). Вони розраховуються за формулами:

$$\delta_{ji} = \frac{T_{ji}}{P_{max}}, \quad (5)$$

якщо перевага надається більшому значенню показника-Або

$$\delta_{ji} = \frac{P_{min}}{P_{ji}}, \quad (6)$$

якщо перевага надається меншому значенню показника, де:

P_{ji} – значення i -го показника на j -му підприємстві або у j -му році;

P_{min} – найменше значення показника з усієї сукупності підприємств чи років, що порівнюються;

P_{max} – найбільше значення показника з усієї сукупності підприємств чи років, що порівнюються.

Якщо $P_{min} = 0$, то $\delta_i = 0$. Далі виводяться середні значення інтегрального показника $P_{инт. сеп.}$ або для галузі спеціалізації агропідприємства, або для аграрної сфери в цілому, або для конкретного підприємства за кілька років у динаміці. При цьому задається визначений діапазон середніх:

$$0,7 * P_{инт. сеп.} \leq P_{сеп.} \leq 1,3 * P_{инт. сеп.} \quad (7)$$

За ступенем відхилення фактичних значень від середнього робиться висновок про рівень інтелектуальної складової інноваційного потенціалу підприємства. Якщо розраховане для підприємства значення $P_{инт.}$ менше за $P_{сеп.}$, це свідчить про те, що рівень інтелектуальної складової інноваційного потенціалу агропідприємства перевищує середній. Якщо значення $P_{инт.}$ потрапляє у

встановлений вище інтервал, це свідчить про середній рівень складової.

Наступним етапом оцінки інноваційного потенціалу аграрного підприємства є оцінка кадрової складової. Вона характеризує здатність персоналу підприємства впроваджувати нові технології, реалізовувати нові організаційні та управлінські рішення та виробляти нову аграрну продукцію. Показниками, що характеризують оцінку кадрової складової, є плінність кадрів, рівень фізичного старіння кадрів, рівень кваліфікації кадрів. Розрахунок рівня кадрової складової інноваційного потенціалу здійснюють за схемою розрахунку інтелектуальної складової – після відповідного вправлення структури показників.

Після розрахунку кадрової складової здійснюється вимір технологічної складової, що характеризує здатність агропідприємства оперативно перебудуватися, переорієнтувати свої виробничі потужності та налагоджувати економічно ефективне виробництво нових видів продукції, які відповідають уподобанням та потребам споживачів. Рівень технологічної складової інноваційного потенціалу агропідприємства розраховують аналогічно до двох попередніх складових. При цьому використовуються показники, що характеризують технологічний потенціал підприємства з урахуванням економічних результатів діяльності, зокрема: рівень прогресивності технологій, рівень прогресивності аграрної продукції, рівень технологічного потенціалу тощо.

Наступний етап процедури оцінки пов'язаний із виміром інформаційної складової інноваційного потенціалу підприємства. Остання відображає інформаційну забезпеченість аграрного підприємства, ступінь повноти, точності та суперечливості інформації, що необхідна для прийняття ефективних інноваційних рішень. Як показники рівня інформаційної складової використовують коефіцієнт повноти інформації (K_n), коефіцієнт точності інформації (K_m), коефіцієнт суперечливості інформації (K_c). Рівень інформаційної складової інноваційного потенціалу аграрного підприємства визначається як добуток трьох зазначених коефіцієнтів:

$$K_i = K_n \cdot K_m \cdot K_c. \quad (8)$$

При цьому якщо:

$K_i \geq 0,7$ – рівень інформаційної складової вважається високим;

$0,3 \leq K_i < 0,7$ – рівень інформаційної складової вважається середнім;

$K_i < 0,3$ – рівень інформаційної складової низький.

Наступним кроком оцінки інноваційного потенціалу аграрного підприємства є вимір його інтерфейсної складової, що характеризує можливість узгодження різноспрямованих інтересів учасників інноваційної діяльності. Розрахунок інтерфейсної складової інноваційного потенціалу (розрахунок ступеня надійності взаємодії з економічними контрагентами) здійснюється, виходячи із комплексу критеріїв: розширення адаптаційних можливостей, зростання конкурентного потенціалу, розширення ринку, зростання прибутку, підвищення економічної безпеки, покращення іміджу, які оцінюються в балах. Такий підхід характеризує ступінь зацікавленості

аналізованого контрагента у просуванні на аграрний ринок конкретної інновації (вимірюється окремо за кожним з оціночних критеріїв). Перерахунок оцінок у відносні кількісні показники здійснюється таким чином:

$$O_{ji} = \frac{O_i}{O_{\max}} \quad (9)$$

Сукупну оцінку надійності взаємодії з j -тим контрагентом здійснюють таким чином:

$$H_j = \sum_{i=1}^n O_{ji} \cdot B_{ji}, \quad (10)$$

де B_{ji} – значущість i -того критерію для j -го контрагента.

Оцінку надійності взаємодії з усією сукупністю контрагентів H розраховують як середнє арифметичне H_j (середньозважене, якщо значущість контрагентів істотно відрізняється). Залежно від значення H виділяють такі рівні достатності інтерфейсної складової інноваційного потенціалу:

- $H = 1$ – абсолютна достатність потенціалу для реалізації проектів інноваційного розвитку;
- $0,75 \leq H < 1$ – нормальна достатність потенціалу;
- $0,50 \leq H < 0,75$ – невизначений стан;
- $0,25 \leq H < 0,50$ – критичний стан;
- $0,00 \leq H < 0,25$ – кризовий стан.

Наступною складовою, що пропонується для обрахування у рамках методики, є науково-дослідна, що характеризує наявність результатів науково-дослідних робіт, достатніх для генерації нових знань, і здатність здійснювати дослідження з метою перевірки ідей новацій та можливості використання новацій під час виробництва нової аграрної продукції. Укрупнену оцінку науково-дослідної складової інноваційного потенціалу агропідприємств здійснюють за показниками частки витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи у загальному обсязі товарної продукції; частки витрат на використання науково-технічних досягнень (впровадження нових технологій та нової техніки) у обсязі товарної продукції; частки наукових та інженерно-технічних кадрів в загальній кількості зайнятих; співвідношення витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, витрат на впровадження нової техніки, нових сортів рослин, порід тварин тощо [7].

Наступним етапом оцінки є обрахунок організаційно-управлінської складової інноваційного потенціалу, що характеризує ступінь сприятливості організаційно-управлінських умов здійснення інноваційної діяльності. Розрахунок цієї складової інноваційного потенціалу здійснюється подібно до алгоритму розрахунку інтерфейсної складової, виходячи із комплексу критеріїв, представлених в *табл. 1*.

Дана таблиця характеризує ступінь сприятливості аналізованого організаційно-управлінського середовища підприємства у реалізації інноваційної діяльності на підприємстві (вимірюється окремо за кожним з оціночних критеріїв). Перерахунок оцінок у відносні кількісні показники здійснюється таким чином:

$$O_{oyci} = \frac{O_i}{O_{\max}}, \quad (11)$$

де O_{oyci} – відносна оцінка організаційно-управлінського середовища за i -тим критерієм;

O_i – бальна оцінка організаційно-управлінського середовища за i -тим критерієм;

O_{\max} – максимально можлива оцінка.

Сукупну оцінку сприятливості організаційно-управлінського середовища здійснюють таким чином:

$$H_{o,yc} = \sum_{i=1}^n O_{oyci} \cdot B_i, \quad (12)$$

де B_i – значущість i -того критерію для організаційно-управлінського середовища.

Залежно від значення H виділяють такі рівні сприятливості організаційно-управлінського середовища інноваційного потенціалу:

- $H = 1$ – абсолютна достатність потенціалу для здійснення ефективного інноваційного розвитку;
- $0,75 \leq H < 1$ – нормальна достатність потенціалу;
- $0,50 \leq H < 0,75$ – невизначений стан;
- $0,25 \leq H < 0,50$ – критичний стан;
- $0,00 \leq H < 0,25$ – кризовий стан.

Оцінка фінансової складової інноваційного потенціалу, яку пропонується обрахувати на наступному етапі, характеризує можливість підприємства забезпечувати фінансовими ресурсами реалізацію проектів інноваційного розвитку та його фінансову стійкість у про-

Таблиця 1

Експертна оцінка організаційно-управлінського середовища аграрного підприємства

Критерій	Порядкова шкала				
	дуже високий	високий	середній	низький	дуже низький
Ступінь інноваційної спрямованості організації					
Рівень відповідності організаційної культури інноваційному розвитку підприємства					
Рівень компетенції керівників					
Рівень розвитку організаційної структури					
Розвиненість системи інформаційного забезпечення					
Оцінка в балах	4	3	2	1	0

Джерело: власні дослідження.

цесі здійснення інноваційної діяльності. Розрахунок цієї складової здійснюється на основі критеріїв фінансової стійкості та фінансової ліквідності, наведених в *табл. 2*.

Залежно від отриманих результатів оцінки виділяють такі рівні фінансової стійкості підприємства:

- ✦ усі критерії мають нормальне значення – нормальна достатність потенціалу;
- ✦ 1 – 2 критерії мають незадовільне значення – невизначений стан;
- ✦ 3 – 4 критерії мають незадовільне значення – критичний стан;
- ✦ 5 – 7 критеріїв мають незадовільне значення – кризовий стан.

На заключному етапі пропонується здійснювати оцінку соціально-екологічної складової інноваційного потенціалу підприємства. Для аграрних підприємств така характеристика є однією з найбільш важливих, оскільки одним із пріоритетів інноваційного розвитку аграрної сфери є підвищення екологічної чистоти та безпечності виробництва. Соціально-екологічна складова інноваційного потенціалу характеризує соціальну та екологічну відповідальність підприємства за виробництво своєї продукції, її безпечність та якість, а також за здійснення своєї господарської діяльності на певній території та вплив на соціальні процеси, що протікають у місцевій громаді. Оцінку соціально-екологічної складової інноваційного потенціалу пропонується здійснювати за рядом спеціально розроблених коефіцієнтів. Зокрема часткою екологічно чистої продукції в загальному обсязі виробленої продукції; часткою екологічно чистої продукції в загальному обсязі реалізованої продукції; часткою земельних угідь, оброблюваних згідно з вимогами екологічно дбайливих систем землеробства, у загальній кількості земельних

угідь; часткою працівників, які мають екологічну освіту або пройшли курси підвищення кваліфікації з питань екологічної безпеки, в загальній кількості працівників; часткою коштів, що витрачаються на заходи з екологічного захисту довкілля, в загальному обсязі виробничих витрат/прибутку; часткою соціальних ініціатив, впроваджених підприємством, у загальній кількості соціальних ініціатив, реалізованих у місцевій громаді протягом аналізованого періоду; часткою коштів, що були витрачені підприємством на реалізацію соціальних ініціатив у загальному обсязі прибутку.

Розрахунок рівня соціально-екологічної складової інноваційного потенціалу здійснюють за схемою розрахунку інтелектуальної, кадрової та технологічної складової – після відповідного виправлення структури показників. Сукупний інноваційний потенціал підприємства (з урахуванням всіх його складових) оцінюється за наступним алгоритмом. Переводяться у відносні оцінки показники рівня кожної складової інноваційного потенціалу за формулою:

$$O_i = \frac{n_i}{N_i}, \quad (13)$$

де O_i – відносна оцінка i -тої складової інноваційного потенціалу підприємства;

N_i – кількість рівнів i -тої складової;

n_i – номер розрахованого згідно з викладеним вище алгоритмом рівня i -тої складової, рахуючи від найменш сприятливого включно.

Визначається значущість B_i кожної складової. Розраховується інтегральна оцінка інноваційного потенціалу як середньозважене всіх складових. Чим більш наближеним виявиться значення одержаної оцінки до 1, тим вищим буде інноваційний потенціал аграрного підприємства. Оцінка, нижча за 0,5 свідчить про тенденції до послаблення потенціалу підприємства [7].

Таблиця 2

Розрахункова оцінка критеріїв стійкості фінансового середовища аграрного підприємства

Критерій	Формула для розрахунку критерію	Значення критерію	Ступінь достатності фінансового середовища
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кл)	Грошові активи / Поточні зобов'язання	$0,2-0,3 < K_{л}$	Нормальне значення критерію
		$0,2 > K_{л}$	Незадовільне значення критерію
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	(Оборотні активи – запаси) / Поточні зобов'язання	$0,6 < K_{шл}$	Нормальне значення критерію
		$0,6 > K_{шл}$	Незадовільне значення критерію
Коефіцієнт загальної ліквідності (Кзл)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	$1 < K_{зл} < 1,5-2$	Нормальне значення критерію
		$1 > K_{зл}$	Незадовільне значення критерію
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів (Ксвк)	Суми позикових коштів / Сума власного капіталу	$1 > K_{свк}$	Нормальне значення критерію
		$1 < K_{свк}$	Незадовільне значення критерію
Коефіцієнт автономії (Ка)	Власний капітал / Валюта балансу	$0,5 < K_{а}$	Нормальне значення критерію
		$0,5 > K_{а}$	Незадовільне значення критерію
Коефіцієнт маневреності власних коштів (Кмвк)	Власні оборотні кошти / Власний капітал	$0,2 < K_{мвк}$	Нормальне значення критерію
		$0,2 > K_{мвк}$	Незадовільне значення критерію
Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (Кевк)	Прибуток / Власні кошти	$0,4 < K_{евк}$	Нормальне значення критерію
		$0,4 > K_{евк}$	Незадовільне значення критерію

Джерело: адаптовано за [8].

ВИСНОВКИ

В умовах інкорпорації вітчизняної економіки у світовий економічний простір, посилення впливу глобалізаційних тенденцій та інтенсифікації процесів інтернаціоналізації успішна участь підприємств аграрної спеціалізації у конкурентній боротьбі визначається ефективністю їх інноваційної політики та безпосередньо залежить від активізації інноваційного чинника розвитку. Формування заходів інноваційної політики, спрямованих на зростання сприятливості внутрішнього середовища підприємства та зменшення невизначеності його оточення, максимізацію використання ресурсного потенціалу при одночасному уникненню безгосподарського використання наявних ресурсів, використанні сильних сторін підприємства та нуліфікації його слабостей, визначається ефективністю управління інноваційним потенціалом підприємства. Процеси, що лежать в основі політики управління інноваційним потенціалом аграрних підприємств, передбачають виконання складної поетапної процедури:

- ✦ оцінки збалансованості потенціалу агропідприємства (за методом «квадрат потенціалу») та виявлення його вузьких місць і напрямків розвитку;
- ✦ оцінки можливостей розвитку (достатності інноваційності потенціалу) аграрного підприємства та визначення напрямків розвитку інноваційного потенціалу.

Виконання цієї процедури дозволяє визначити оптимальні напрямки розвитку інноваційного потенціалу агропідприємства та вибрати одну із 4-х основних інноваційних стратегій конкурентної боротьби, а саме – агресивної, виваженої, локальної та радикальної стратегій.

У подальшому запропоновану концепцію оцінки достатності інноваційного потенціалу доцільно взяти за основу під час розробки методології щодо визначення впливу інноваційного чинника на ресурсний потенціал підприємства, діагностики наявних резервів його розвитку та перетворення невикористаних потужностей підприємства для посилення його конкурентних позицій. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Журавлев Ю. В.** Характеристика метода оценки инновационного потенциала промышленного предприятия / **Ю. В. Журавлев, И. В. Куксова** // Вестник Воронежского государственного университета инженерных технологий. – 2012. – № 4. – С. 148 – 151.
- 2. Коршунова Е. Д.** Методологический подход к оценке инновационного потенциала промышленного предприятия / Е. Д. Коршунова, Е. С. Ильичёва // Известия Оренбургского государственного аграрного университета. – 2012. – Т.4. – № 36-1. – С. 200-202.
- 3. Маслак О. І.** Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислового підприємства / О. І. Маслак, Л. А. Квятковська // Ефективна економіка. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=298>

4. Серебренников Г. Г. К оценке инновационного потенциала предприятия / Г. Г. Серебренников // Организатор производства. – 2012. – Т. 53. – № 2. – С. 104 – 107.

5. Смерічевська С. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / С. В. Смерічевська, О. В. Сидич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/Okt/18_Smerich.php

6. Шипуліна Ю. С. Критерії та методика діагностики інноваційного потенціалу промислового підприємства / Ю. С. Шипуліна // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – Т.1. – С. 58 – 63.

7. Прокопенко О. В. Управление потенциалом предприятия / О. В. Прокопенко, В. Ю. Школа. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sumdu.telesweet.net/doc/lections/Upravlenie-potentsialom-predpriyatiya/22905/index.html>

8. Фінансовий аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fin-admin.com/fauq.php>

REFERENCES

- “Finansovyi analiz” [Financial Analysis.]. <http://fin-admin.com/fauq.php>.
- Korshunova, E. D., and Ilichyova, E. S. “Metodologicheskii podkhod k otsenke innovatsionnogo potentsiala promyshlennogo predpriiatiia” [The methodological approach to the evaluation of the innovation potential of an industrial enterprise.]. *Izvestiia Orenburgskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta* vol. 4, no. 36-1 (2012): 200-202.
- Maslak, O. I., and Kviatkovska, L. A. “Systema pokaznykiv otsinky innovatsiinoho potentsialu promyslovoho pidpriemstva” [System of indicators of innovative potential industrial enterprise]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=298>
- Prokopenko, O. V., and Shkola, V. Yu. “Upravlenie potentsialom predpriiatiia” [Management potential of the enterprise]. <http://sumdu.telesweet.net/doc/lections/Upravlenie-potentsialom-predpriyatiya/22905/index.html>
- Smerichevska, S. V., and Sydych, O. V. “Otsinka innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva” [Evaluation of innovative capacity of enterprises]. http://www.confcontact.com/Okt/18_Smerich.php
- Shypulina, Yu. S. “Kryterii ta metodyka diahnostryky innovatsiinoho potentsialu promyslovoho pidpriemstva” [Criteria and methods of diagnostics innovation potential industrial enterprise.]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky* vol. 1, no. 3 (2008): 58-63.
- Serebrennikov, G. G. “K otsenke innovatsionnogo potentsiala predpriiatiia” [Estimating the innovation potential of the company]. *Organizator proizvodstva* vol. 53, no. 2 (2012): 104-107.
- Zhuravlev, Yu. V., and Kuksova, I. V. “Kharakteristika metoda otsenki innovatsionnogo potentsiala promyshlennogo predpriiatiia” [Characteristics of the method evaluation of innovative potential of an industrial enterprise]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta inzhenernykh tekhnologiy*, no. 4 (2012): 148-151.